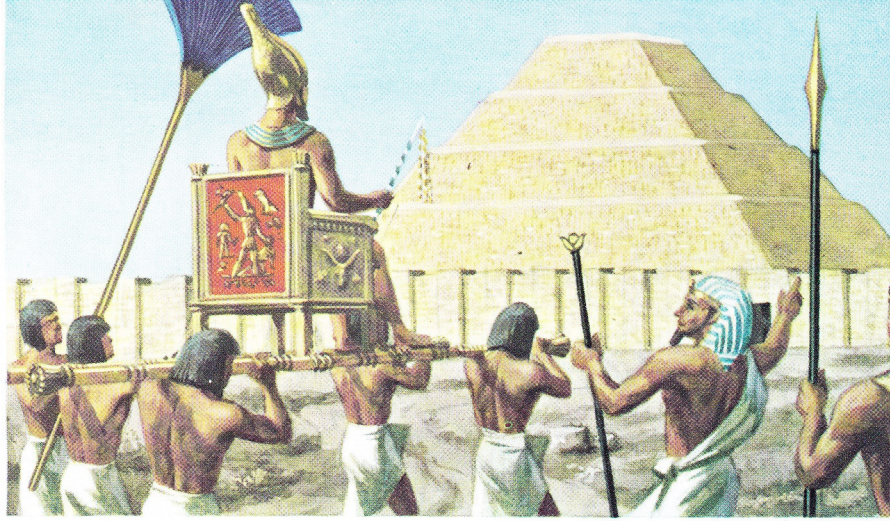

Het trotse verleden

Het lot van vele volkeren werd in de loop van de geschiedenis door een stroom bepaald. Geen enkel volk wellicht was zó van een waterloop afhankelijk als de Egyptenaren uit de oudheid, die ongeveer alles aan de Nijl te danken hadden. Hun zonderlinge land reikte eigenlijk niet verder dan de vallei van deze stroom van bij de eerste waterval bij Assoean tot aan de monding, zegge over een afstand van 850 km en een maximum breedte van 25 km. Het was een zeer vruchtbaar gebied, een lang uitgerekte oase, aan beide zijden door de woestijn omgeven. Herodotus noemde dit land reeds in de 5e eeuw vóór Christus "een geschenk van de Nijl". Sindsdien bleef men deze benaming gebruiken, want het donkere slib, dat de vruchtbaarheid van Egypte bepaalt, wordt nu nog ieder jaar door de stroom aangevoerd, wanneer deze in de periode tussen juli en oktober buiten zijn oevers treedt.

De fijnkorrelige landbouwgrond is vooral afkomstig van het Ethiopische hoogland, dat nog verder stroomopwaarts ligt dan het huidige Khartoem, plaats waar de Witte en de Blauwe Nijl samenvloeien en waar aanvankelijk het water van beide rivieren duidelijk gescheiden blijft. Het warme en

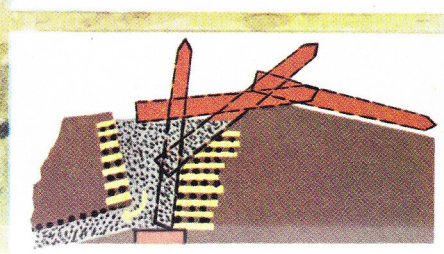
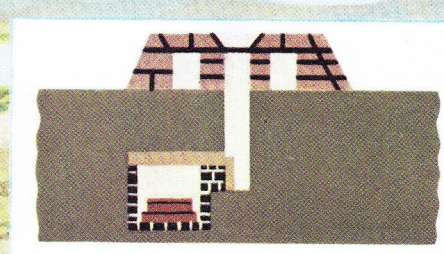

regenloze klimaat maakt het leven in deze vruchtbare vallei nog gemakkelijker. Moet het je dan verwonderen, dat precies hier één van de oudste beschavingen ter wereld tot ontwikkeling kwam? Men neemt aan, dat Menes de eerste vorst of farao was, die omstreeks 2850 vóór Christus afzonderlijke gouwen uit Boven- en Neder-Egypte onder zijn gezag bracht. Men noemt Menes als de stichter van het Egyptische rijk en van de stad Memphis, die zijn verblijfplaats werd. Het bestaan van talrijke, afzonderlijke landstroken valt niet te betwijfelen: de verdeling van het water over het land geschiedde immers door middel van afwateringskanalen, greppels, dijken en sluisen. Nu zijn er vrij spoedig krachtige persoonlijkheden in geslaagd vele van deze

landstroken of gouwen samen onder één enkel bestuur te brengen, wat natuurlijk de welvaart in de hand werkte. Je begrijpt eveneens, dat het gezag echter gemakkelijk afbrokkelde, dat de eenheid verloren ging, wat dan achteruitgang betekende. Welnu, in de loop van de Egyptische geschiedenis hebben 31 koningsgeslachten geheerst met tussenperiodes van verdeeldheid. Zulk een geslacht noemt men een *dynastie*. Menes was dus farao van de 1e dynastie en met zijn regering begint het Oude Rijk, dat van ± 2850 tot ongeveer 2052 duurde. (Let op de volgorde van de twee jaartallen: hier is dus sprake van de tijd vóór Christus!)

Dit Oude Rijk is beroemd om zijn *piramiden*. Waarom bouwden de Egyptenaren deze reusachtige graf-

bouw van de trappiramide van Sakkara

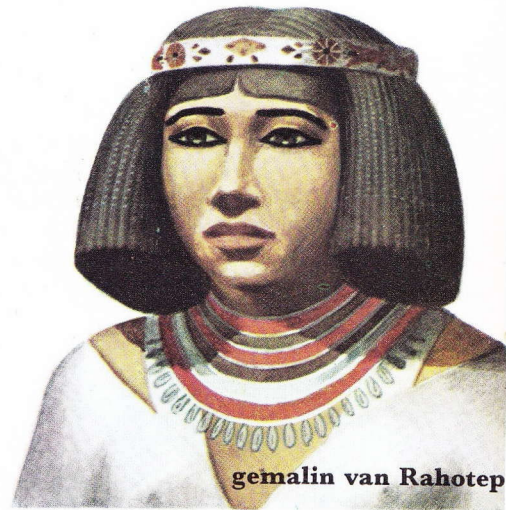
monumenten? De farao's beschouwden zichzelf als de belichaming van een god. Daarom wensten zij met de bouw van piramiden hun goddelijkheid te bestendigen. Zij heersten dus ook met een onbepaalde, absolute macht over land en onderdanen. Zoser, eerste farao van de 3e dynastie, besloot tot het oprichten van een prachtig graf, waarin hij zou worden begraven. Zo ontstond de trappiramide van Sakkara, gelegen ten westen van de Nijl nabij Memphis in Neder-Egypte. De bouwmeester Imhotep was uitgegaan van het principe van de mastaba, dit is een grafmonument boven een put, waarin de grafkamer was aangebracht. Het boven elkaar plaatsen van verscheidene mastaba's gaf aanleiding tot de constructie van de trappiramide. Cheops, koning van de 4e dynastie, bouwde omstreeks 2600 v.C. de grootste piramide in de vlakte bij Gizeh, eveneens ten zuiden van de Nijldelta. Dit grafmonument was oorspronkelijk 147 meter hoog. Hoe was het mogelijk dergelijke massale monumenten te bouwen? Waarschijnlijk sleepte men zware steenblokken, die tot 500 ton konden wegen, langs een schuine aarden berm omhoog. Eenmaal het werk voltooid, werd de helling verwijderd. Wij kunnen ons moeilijk voorstellen wat een labeur het moet geweest zijn, om deze zware blokken onder de brandende zon zó hoog te slepen! Later lieten ook Chefred en Mycerinus, eveneens farao's van de 4e dynastie, bij Gizeh een piramide bouwen.

De opvolgers van deze machtige piramidenbouwers, de farao's van de 5e dynastie (±2480-2350 v.C.) zagen hun macht geleidelijk afbrokkelen ten voordele van de adel. Toch namen de handelsbetrekkingen van het Nijldal met de buurvolkoren bestendig toe. Allerlei verschijnselen wijzen erop, dat de valkengod Horus, die Chefred steeds begeleidde, zijn plaats in de goddelijke rangorde

ten voordele van de zonnegod Re begon te verliezen. Men bouwde voor hem grote zonnetempels, vaak met *obelisk*en opgesmukt. Obelisken zijn vierkante zuilen, die naar boven toe dunner worden en van een piramidevormige spits voorzien zijn. Men kandelde deze gevaarten eerst in een met zeer los en droog zand gevulde kuil. Naarmate de werken vorderden, verwijderde men het zand, zodat de zuil gemakkelijker kon worden opgericht.

Tijdens de 4e en de 5e dynastie bereikte tevens de beeldhouwkunst een wonderlijke graad van volmaaktheid. Zulks bewijzen de *sfinx*en bij de piramiden te Gizeh. De *sfinx*, een liggende leeuw met mensenkop, bij de piramide van Chefred, is een uniek voorbeeld. De uitbeelding van vorstelijke figuren, zoals die van Chefred en van edelen, zoals Rahotep en zijn gemalin, of zoals die van de dorpschout, getuigen alle van waardigheid en sereniteit. Dezelfde geest straalt uit het *hiërogliefenschrift*. Dit schrift, dat reeds in de 1e dynastie bestond, is een mengsel van beeld- en klankschrift. Het beeldt concrete dingen of gedeelten ervan af. Hiëroglief betekent eigenlijk "heilig teken": men vond deze tekeningen inderdaad voor het eerst op de muren van de graven en de heiligdommen. De "schrijvers" stonden hoog in aanzien. Dank zij hun werk bleef veel waardevols voor het nageslacht bewaard.

In de vruchtbare Nijlvallei ontstond ± 3000 vóór Christus één van de belangrijkste wereldbeschavingen. Reeds zeer vroeg wisten farao's hun gezag over een groot gebied uit te oefenen en de eerste dynastieën beschikten over grote rijkdommen. Daarvan getuigen de reusachtige piramiden die Cheops, Chefred en Mycerinus bij Gizeh lieten bouwen. Ook op het gebied van de beeldhouwkunst muntte dit Oude Rijk reeds uit. Een groot deel van deze beschaving werd vereeuwigd, dank zij het hiërogliefenschrift, dat men o.m. op de wanden van de grafmonumenten terugvond.

gemalin van Rahotep

samenvloeiing van de Witte en de Blauwe Nijl

